

**MASOFAVIY TA'LIMDA TALABALARNING MUSTAQIL
ISHLASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH**

Alfraganus university nodavlat oliy ta'lim tashkiloti

Ijtimoiy fanlar fakulteti

Pedagogika kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi

Uzakov Ibodullo Abduganiyevich

Annotatsiya

Mazkur maqolada masofaviy ta'lim sharoitida talabalarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik jihatlari tahlil qilinadi. Mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish, raqamli ta'lim platformalaridan samarali foydalanish hamda o'qituvchi va talaba o'rtasidagi teskari aloqaning ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metod va vositalar tavsiflanadi.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, mustaqil ishlash, raqamli ta'lim, o'z-o'zini nazorat qilish, pedagogik metodlar.

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida masofaviy ta'lim shaklining keng joriy etilishiga sabab bo'lmoqda. Masofaviy ta'lim ta'lim oluvchilarga makon va zamon cheklovlarisiz bilim olish imkonini yaratib, ta'lim jarayonining moslashuvchanligini oshirmoqda. Biroq ushbu ta'lim shakli talabalar zimmasiga katta mas'uliyat yuklab, ulardan yuqori darajadagi mustaqil ishlash ko'nikmalarini talab etadi.

Masofaviy ta'lim sharoitida o'qituvchi bilan bevosita muloqotning cheklanganligi, nazoratning nisbatan kamligi talabalarning o'z o'quv faoliyatini mustaqil rejalashtirishi, boshqarishi va baholashini taqozo etadi. Shu bois, talabalarda mustaqil ishlash, o'z vaqtini to'g'ri taqsimlash, axborotni

izlash va tahlil qilish, o'z-o'zini nazorat qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi.

Masofaviy ta'limda mustaqil ishlash ko'nikmalarining mazmuni

Masofaviy ta'lim sharoitida mustaqil ishlash ko'nikmalari talabaning o'z o'quv faoliyatini tashqi nazoratsiz yoki minimal nazorat ostida samarali tashkil eta olish qobiliyatini ifodalaydi. Ushbu ko'nikmalar talabaning bilimlarni mustaqil o'zlashtirishi, o'quv jarayonini rejalashtirishi, amalga oshirishi va natijalarni tahlil qilishi bilan bevosita bog'liq bo'lib, masofaviy ta'limning muvaffaqiyatli tashkil etilishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Mustaqil ishlash ko'nikmalarining mazmuni, avvalo, **o'quv faoliyatini rejalashtirish** bilan tavsiflanadi. Talaba masofaviy ta'lim jarayonida o'z oldiga aniq maqsadlar qo'yishi, o'quv topshiriqlarini bajarish muddatlarini belgilashi va vaqt resurslarini oqilona taqsimlay olishi lozim. Vaqtni boshqarish ko'nikmasi talabaning akademik yuklamani samarali bajarishida muhim omil hisoblanadi.

Mazkur ko'nikmalarning yana bir muhim tarkibiy qismi — **axborot bilan ishlash kompetensiyasi**dir. Masofaviy ta'lim jarayonida talaba turli elektron manbalar, raqamli kutubxonalar va onlayn platformalardan mustaqil foydalanadi. Bu jarayonda axborotni izlash, tanlash, tahlil qilish va qayta ishlash ko'nikmalarining rivojlangan bo'lishi talab etiladi. Talaba olingan ma'lumotlarning ishonchliligini baholay olishi hamda ularni amaliy faoliyatda qo'llay bilishi zarur.

Mustaqil ishlash ko'nikmalarining muhim jihatlaridan biri **o'z-o'zini nazorat qilish va baholash** hisoblanadi. Masofaviy ta'limda talaba o'z bilim darajasini mustaqil ravishda tekshiradi, o'z faoliyatidagi kamchiliklarni aniqlaydi va ularni bartaraf etish yo'llarini belgilaydi. Bu jarayon refleksiya bilan chambarchas bog'liq bo'lib, talabaning o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojini kuchaytiradi.

Shuningdek, mustaqil ishlash ko‘nikmalariga **ichki motivatsiya va mas’uliyat hissi** ham kiradi. Masofaviy ta’limda talabaning o‘qishga bo‘lgan qiziqishi va mas’uliyati uning ta’lim natijalariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Talaba o‘z ta’lim faoliyatini ongli ravishda tashkil etgan taqdirdagina yuqori natijalarga erishishi mumkin.

Masofaviy ta’limda mustaqil ishlash ko‘nikmalarining yana bir tarkibiy qismi — **raqamli kompetensiyadir**. Talaba ta’lim platformalaridan foydalanish, elektron topshiriqlarni bajarish va onlayn muloqotda ishtirok etish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi zarur. Bu ko‘nikmalar talabaning ta’lim jarayoniga moslashuvini osonlashtiradi va o‘quv faoliyatining uzluksizligini ta’minlaydi.

Mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish metodlari

Masofaviy ta’limda quyidagi pedagogik metodlar samarali hisoblanadi:

- loyihaviy faoliyat va mustaqil topshiriqlar;
- muammoli vaziyatlarga asoslangan ta’lim;
- refleksiya va o‘z-o‘zini baholash metodlari;
- elektron portfel (e-portfolio) yuritish;
- onlayn test va forumlar orqali teskari aloqa.

Mazkur metodlar talabalarning faolligini oshirib, ularni bilimlarni mustaqil egallashga undaydi.

Raqamli ta’lim vositalarining ahamiyati

Masofaviy ta’lim platformalari (Moodle, Google Classroom, MS Teams va boshqalar) talabalarning mustaqil ishlashini tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu platformalar orqali o‘quv materiallari, topshiriqlar, baholash mezonlari va teskari aloqa tizimli ravishda taqdim etiladi. Natijada talaba o‘z ta’lim faoliyatini rejalashtirish va nazorat qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, masofaviy ta’lim sharoitida talabalarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish ta’lim samaradorligini oshirishning

muhim omillaridan biridir. Mustaqil ta'limga yo'naltirilgan pedagogik metodlardan foydalanish, raqamli ta'lim vositalarini maqsadga muvofiq qo'llash hamda samarali teskari aloqa tizimini yo'lga qo'yish orqali talabalarning mustaqilligi va mas'uliyati sezilarli darajada oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Slastenin V.A. Pedagogika. – M.: Akademiya, 2013.
2. Klarin M.V. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – M., 2018.
3. Zimnyaya I.A. Pedagogik psixologiya. – M., 2016.
4. Yo'ldoshev J.G'. Pedagogik texnologiya asoslari. – T., 2015.
5. Bepalko V.P. Ta'lim samaradorligini oshirish asoslari. – M., 2012.
6. Abdullaeva M.B. Pedagogik texnologiyalar. – T., 2019.
7. Moore M.G. Distance Education: A Systems View. – New York, 2013.
8. Anderson T. The Theory and Practice of Online Learning. – London, 2017.
9. Zamonaviy masofaviy ta'lim bo'yicha o'quv-uslubiy manbalar. – T., 2021.